

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

ISINDEBELE ILIMI LOKUTHOMA LOKWENGEZA (FAL) IPHEPHA LESIBILI (P2)

2022

IMITLOMELO: 70

ISIKHATHI: Ama-iri ama-2

Iphepheli linamakhasi ali-18.

YELELA

- 1. Umfundi kufanele afunde ikhaseli ngokukhulu ukuyelela ngaphambi kobana aphendule imibuzo.
- 2. Ungalingi ufunde iphepha lemibuzo loke. Qala ikhasi lokumunyethweko elisekhasini elilandelako bese utshwaya iinomboro zemibuzo ebuzweko ngeencwadi ozifundileko kilomnyaka. Ngemuva kwalapho, funda imibuzo le bese ukhetha leyo ofisa ukuyiphendula.
- 3. Iphepheli LINEENGABA EZINE:

ISIGABA A: Inovela (35) ISIGABA B: Umdlalo (35) ISIGABA C: Iindaba ezifitjhani (35) ISIGABA D: Iinkondlo (35)

4. Khetha IINGABA EZIMBILI uphendule ngazo.

ISIGABA A: INOVELA

Phendula imibuzo yenovela oyifundileko.

ISIGABA B: UMDLALO

Phendula imibuzo yomdlalo owufundileko.

ISIGABA C: IINDABA EZIFITJHANI

Phendula imibuzo ngeendatjana ZOMBILI.

ISIGABA D: IINKONDLO

Phendula imibuzo ngeenkondlo ZOMBILI.

- 5. Sebenzisa irhelo lokuhlola ukuqinisekisa bona yoke imibuzo uyiphendulile.
- 6. Landela imiyalo onikelwe yona ekuthomeni kwaleso naleso sigaba ngokuyelela okukhulu.
- 7. Tlola iinomboro zeempendulo njengombana zinjalo ephepheni lemibuzo.
- 8. Thoma isigaba ESINYE NESINYE ekhasini ELITJHA.
- 9. Isikhathi esiphakanyisweko sokuphendula isigaba ngasinye:

ISIGABA A: Pheze imizuzu ema-75 ISIGABA B: Pheze imizuzu ema-75 ISIGABA C: Pheze imizuzu ema-75 ISIGABA D: Pheze imizuzu ema-75

10. Tlola ngesandla esihle nesibonakalako.

IKHASI LETHEYIBULA LOKUMUNYETHWEKO:

Abafundi bayeleliswa bona baphendule yoke imibuzo.

ISIG	ISIGABA A: INOVELA				
Dha					
Phendula YOKE imibuzo. INOMBORO YOMBUZO IMITLOMELO INOMBORO YEKHASI					
1.1	UBonakele	18	5		
			-		
1.2	UBonakele	17	6		
ISIG	ABA B: UMDLALO				
IOIOABA B. GINIBEAEG					
	ndula YOKE imibuzo.		-		
2.1	Umngani	18	8		
2.2	Umngani	17	10		
ISIG	GABA C: IINDABA EZIFITJHANI				
Phendula iindatjana EZIMBILI zencwadi eyodwa.					
3.	'Ngeze ngawela phasi'	18	12		
4	ID an experient	47	4.4		
4.	'Bengenzani'	17	14		
ISIGABA D: IINKONDLO					
	ndula YOKE imibuzo.				
5.	'lindawula'	18	16		
6.	'Ngiyathokoza'	17	18		

IRHELO LOKUQINISEKISA

Tlola itshwayo ($\sqrt{\ }$) erhelweni lokuqinisekisa elilandelako ukuhlola bona uphendule YOKE imibuzo elindelekileko.

ISIGABA	IINOMBORO ZEMIBUZO	INANI LEMIBUZO EZOKUPHENDULWA	ITSHWAYO (√)
ISIGABA A:			
UMBUZO 1.1 UMBUZO 1.2	1.1.1–1.1.10 1.2.1–1.2.9	2	
ISIGABA B:			
UMBUZO 2.1 UMBUZO 2.2	2.1.1–2.1.10 2.2.1–2.2.12	2	
ISIGABA C:			
UMBUZO 3 UMBUZO 4	3.1–3.11 4.1–4.11	2	
ISIGABA D:			
UMBUZO 5 UMBUZO 6	5.1–5.10 6.1–6.11	2	

ISIGABA A: INOVELA

Phendula YOKE imibuzo.

UMBUZO 1: UBONAKELE - M Sikosana

1.1 Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHI A

'Madekethu! Izambatho zami zoke zisele kileya koloyi egade ngiyikhwele nangiza lapha. Nendlala seyithoma ukungisahlela. Ngomele namanzi. Umzimbami woke udiniwe, kunjalo nje ngithoma nokwiza amakhaza. Yindaba engizayithini yoke le? Kodwana lokhu ngikubona kungcono khulu kunepilo le egade ngiyiphila kwethu. Kuliqiniso akekho umuntu ozangisiza la kodwana 5 okuthokozisako kukobanyana umphefumulwami uphumulile.'

UBonakele walala khona lapho, ngelanga elilandelako wavuka ngamasa avuswa makhaza. Wagelagela loke ihlathi angazi bonyana uya kuphi. Lapha ehlathini kunzima akakwazi ukubona ngitjho nelanga khona azakwazi bonyana sikhathi bani.

UBonakele bekagelagela loke ihlathi afunana neenthelo zemangweni. Ebusuku godu alale khona lapho ehlathini. Kwabe kwaphela amalanga amathathu alala lapho ehlathini.

'Ngimi lo osele aphenduke intandani namhlanjesi ababelethi bami kube basaphila bobabili?' Watjho njalo zehla zalandelana iinyembezi kodwana 15 wazesula ngombana akekho umuntu angamlilela nasele kunjengombana kunje.

'Namhlanjesi ngizwa umzimbami lo ungangivumeli kuhle bona ngiyokulala kilelihlathi ngombana izolo ngibone inyoka phezu komuthi.' Athule aqale ngehlathini lapha avame ukulala khona. 'Ipheze yangigongoda inyoka leya. 20 Nje-ke kungcono ngiyokulala kude nehlathi namhlanjesi.' Wasuka khonokho wangena etjanini obude obumdlulako watjhinga kenye intatjana egade ayibona ivele kancazana kude nehlathi.

[lkhasi 10-11]

- 1.1.1 Tlola iintjhijilo EZIMBILI uBonakele ahlangabezana nazo ngesikhathi alele ehlathini ngemva kokusuka kwakhe ekhabo. (2)
- 1.1.2 Veza umehluko wepilo kaBonakele ngesikhathi ahlala ekhabo eSiyabuswa nangesikhathi ahlala kwaMbuyiseli. (2)
- 1.1.3 Ngokurhunyezweko hlathulula okwenziwa nguBonakele emva kobana athengisele umsanyana amahabhula ngombana aphelile ngesitolo. (2)
- 1.1.4 Hlathulula unobangela owenza uKiller afune bona uBonakele angene esiqhemeni sabo samaguduva. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA. (1)

('

10

(2)

(2)

1.1.5 Sekela isitatimende esilandelako ngephuzu ELILODWA.Umndeni wakwaMahlangu ukholelwa ebezimini. (1)

- 1.1.6 Ucabanga bona siyokuba nawuphi umphumela isenzo sakaNaSilombo sokungabiki ukuzithwala kwakaBafunani kwaKhoza? (2)
- 1.1.7 Qedelela isitatimende esilandelako ngokuzalisa iinkhala ngemihlobo yabalingisi abafaneleko.

UBonakele kilenovela umlingisi oyi ... bese uNaSilombo umlingisi oyi ... (2)

1.1.8 Phendula ngoLIQINISO nofana AKUSILO IQINISO bese usekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.

Ipilo yakaBonakele yokutlhoriswa yaphela nakahlala ekamurwini kwaMthimunye.

- 1.1.9 Ngokubona kwakho isenzo sakaNaMndebele sokungabi nomunye umlingani abe azisole bona ngathana wahlala nanyana uMahlangu amtlhorisa simveza amlingisi onjani? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.
- 1.1.10 Coca ngokuphumelela komtloli ukuthiya ikutani yenovela ibizo elithi 'Bonakele' ugalise khulukhulu esehlakalweni esisitlhori senovela le. (2)
- 1.2 Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHI B

Nie-ke wawathenga wabe wathoma nokuwathengisa. Wawathengisa ngesitetiheni sesitimela njengombana kusenza abanye abesanyana abalingana naye. Emalangeni wokuthoma abantu akhange bamthengele khulu ngombana khabe angazitshwenyi ngokuhlamba nokukama iinhluthu zakhe. Kodwana warhabe walilemuka iphutha lakheli. Nie-ke wathoma 5 ukuzitjheja. Wahlamba kuhle malanga woke ekuseni nakavukako nakazokuyokuthengisa. Izambatho zakhe nazo wazihlanza kuhle zaba ngcono. linhluthu wazibhambada ngesandla ngombana anganayo. Abanye qade sele basazi bonyana uBonakele ulala ngekoloyini edala, lapha kulahlwa khona iinkoloyi ezingasasebenziko. Kodwana nanyana 10 basazi nje, bekungekho umuntu omtshwenyako. Abanye khabe bacabanga bonyana uhlangene ihloko. Abanye basithi mhlawumbe wabaleka kwabo. lintanga zakhe khabe zingabandameli kuye. Bebazibonela unamandla amakhulu ngombana bekabonakala akhamba kude le bonyana vitsitsirimba. 15

20

UBonakele wathengisa malanga woke. Imalakhe yabe yalingana bonyana angakwazi ukuzithengela ibhokisana lamahabhula, alise ukuthenga ambadlwana.

'Sponono, izolo ngimbonile umsana owafika lapha ambethe izambatho ezinukako nezidabukileko nobuso egade busazele intuthu.'

'Umbone kuphi Ndu ... Nduku?' Kubuza uSponono, ubuza uNduku.

'Uthengisa amahabhula ngapha ngesitetjhini.'

'Alo-ke bewudlumbana bonyana singenzani ngaye ngombana nakhu ulila angakabethwa nje?' Kusabuza yena uSponono, aqale phasi.

[lkhasi 20-21]

1.2.1	Tlola indawo lapha uBonakele ebekathengisela amahabhula khona.	(1)
1.2.2	Tlola unobangela owenza bona abantu bangasawathengi amahabhula kaBonakele lokha nakathoma ukuthengisa. Ipendulwakho ayibe maphuzu AMABILI.	(2)
1.2.3	Ngephuzu ELILODWA rhunyeza isizathu esenza bona abantu baqale uBonakele phasi naphezulu nakakhwele ibhesi eya eDaveyton.	(2)
1.2.4	Hlathulula okufanako phakathi kwepilo kaBonakele nakaseDaveyton nalokha nakahlala kwaMbuyiseli.	(2)
1.2.5	Hlathulula bona siyini isisusa serarano enovelini le.	(1)
1.2.6	Hlathulula bona bekuyini ihloso yomtloli yokuveza uBonakele alwa nabesana ngesitetjhini. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
1.2.7	Ucabanga bona ngikuphi okumbi uNaMndebele akufundisa uBafunani nakadelela uMahlangu phambi kwakhe? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
1.2.8	Umtloli usivezele khulu ummoya wokudana enovelini engehla le.	
	Hlathulula izehlakalo EZIMBILI ezisivezela ummoya lo.	(2)
1.2.9	Coca ngokuphumelela komtloli ukusethulela isingeniso senovela ethi uBonakele. Ipendulwakho ayibe maphuzu AMATHATHU.	(3)

35

IMITLOMELO YESIGABA A:

ISIGABA B: UMDLALO

Phendula YOKE imibuzo.

UMBUZO 2: UMNGANI - ST Nkambule

2.1 Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHI C

UBUSI:	Alo Oscar uthi sidlula njani emrarweni kaMlakana?	
U-OSCAR:	Ungibona ngithule nje Busi ngisakha amano. Umraro okhona	
	gadesi kokobana mina nawe asiyozibhadelela eyunivesithi,	
	babelethi abazosibhadelela, ngalokho kusafanele bona	
	sihlale nabo phasi silinge ukukhulumisana nabo sizwe bona	5
	bayavuma mantangi ngaphambi kobana sithembise	
	uMlakana into ezwakalako. Nanyana sikhulumile nababelethi	
	bethu ikghoneko yokuthi balandule ikhona.	
UBUSI:	Uqinisile lapho Oscar, ngathana imali beyiphuma kithi	
	bekuzoba lula khulu. Njengami nje ngiyazi ubaba	10
	uzokukatelela ukungiphekelela nangiyozitlolisa.	
U-OSCAR:	Nami umraro loyo ungimbhathile ngombana mina	
	ngiyokubhadelelwa ngumalume. Angeze anginikela imali leyo	
	esandleni, uzokufuna ukukhamba nami ukuyozitlolisa.	
UMLAKANA:	Alo kungaba njani naningangisiza sibaweni umnikelo	15
	kubosomarhwebo, emasondweni naseenhlanganweni	
	zomphakathi, mhlamunye singakghona ukuyihlanganisa imali	
	leyo?	
BOBABILI:	(Bavuma nangeenhloko.) Mbono omuhle khulu lowo Mlakana.	
UBUSI:	Unembile lapho Mlakana, banengi abentwana esibaziko	20
	abafundiswe masondo wabo, abanye bafundiswe	
	bosomarhwebo abanetjhisakalo yokusiza umphakathi	
	abaphila kiwo.	
U-OSCAR:	Mhlamunye nathi singaba netjhudu sifumane	
	abosomarhwebo abanjalo, abanetjisakalo yokusiza	25
	abentwana abavela emphakathini abaphila kiwo, begodu	
	nabo abafundisi abafani, bakhona abafundisi bamabandla	
	amakhulu ababasizako abentwana abafuna ukuyokufunda	
UMLAKANA:	Nangabe asiphumeleli lapho, mhlamunye singasungula	
	irhwebonyana elincazana, elinjengokuguda abantu iinhluthu	30
	nokuhlanza iinkoloyi	
UBUSI:	(Angenelela.) Nami umbono womnikelo ngiwo engiwusekela	
	khulu. Irhwebo lona ngiyalandula, uKhabo angasibona	
	kwangasuthi simudla iinthende.	
	[Ikhasi 29–30]	

- 2.1.1 Tlola iindlela EZIMBILI uMlakana ebekafuna bona zisetjenziswe ekubuthelelni imali yokuzitlolisa kwakhe eyunivesithi. (2)
- 2.1.2 Veza isiqabo esenza bona uBusi no-Oscar bangakghoni ukusiza uMlakana ngemali yokuzitlolilsa eyunivesithi. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA. (1)

2.1.3	UMlakana wagcina sele enze imilandu EMIBILI ngemva kokuthola bona u-Oscar uthandana noBusi. Tlola imilandu ayenzako ebadlalinaba.	(2)
2.1.4	Rhunyeza izinto EZIMBILI ezisitjela bona umalume lakaMlakana uyazitlhagela nanyana asebenza nje.	(2)
2.1.5	Ucabanga bona uyini unobangela wokubhalelwa kukaMlakana ukuthola umfundalize nofana imalimboleko le ngombana sizwile bona uphase kuhle? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
2.1.6	Madanisa iimfiso zakamalume kaMlakana nowaka-Oscar mayelana nokuzithuthukisa kwabo ukuya phambili ngepilo. Ipendulwakho ayibe maphuzu AMABILI.	(2)
2.1.7	Hlathulula ummongondaba womdlalo lo ngephuzu ELILODWA.	(2)
2.1.8	Khetha ipendulo enembako kilezi ezingenzasi.	
	Umtloli womdlalo lo ngokwenza bona uMbizo adosele uMlakana ekuthengiseni iindakamizwa eyunivesithi bekanqophe ukusivezela	
	A isitlhori somdlalo. B isizinda sesikhathi. C irarano. D isiphetho.	(1)
	·	(1)
2.1.9	Tshwaya ngesifundo esitholakala emdlalweni lo. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
2.1.10	Coca ngokuphumelela komtloli ukusethulela umdlali oyikutani emdlalweni lo. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)

2.2 Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHI D

USELLO: (Aphosela umgomo.) Uraga njani esikolweni Mlakana? UMLAKANA: (Angathabi.) Ngiraga kuhle khulu Sello. Kodwana usabonakala njengomuntu ongakathabi. Kghani unomraro wemali godu? UMLAKANA: Anginamraro. Khuluma ungasabi. Nangabe ufuna enye imali, khuluma ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? UMLAKANA: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Disusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Nakunjalo, koke kulisele mina.
UMLAKANA: (Angathabi.) Ngiraga kuhle khulu Sello. USELLO: Kodwana usabonakala njengomuntu ongakathabi. Kghani unomraro wemali godu? UMLAKANA: Anginamraro. USELLO: Khuluma ungasabi. Nangabe ufuna enye imali, khuluma ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamamabala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamamabala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamamabala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamamabala lomntazana?
USELLO: Kodwana usabonakala njengomuntu ongakathabi. Kghani unomraro wemali godu? UMLAKANA: Anginamraro. USELLO: Khuluma ungasabi. Nangabe ufuna enye imali, khuluma ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. UMLAKANA: Vena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
unomraro wemali godu? UMLAKANA: Anginamraro. Khuluma ungasabi. Nangabe ufuna enye imali, khuluma ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? UMLAKANA: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Anginamraro. USELLO: Khuluma ungasabi. Nangabe ufuna enye imali, khuluma ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? 10 UMLAKANA: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
ngizokunikela. UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? 10 UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Awa Mpintji angifuni imali. USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? 10 UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Alo umrarwakho ukuphi? 10 UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Umraro ngu-Oscar. USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: U-Oscar muphi? UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: U-Oscar yedwa. USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Nawukhuluma ngo-Oscar, ukhuluma ngomnganakho lo ofunda naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
naye. 15 UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Yena kanye. USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Alo wenzeni u-Oscar? UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Uhlala noBusi. USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: UBusi muphi? UMLAKANA: UBusi Mahlangu. 20 USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: UBusi Mahlangu. USELLO: Alo umraro ukuphi lapho? UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Ngiyamfuna lomntazana, begodu gade ngathoma ukumsoma. Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
Naye u-Oscar uyakwazi lokho. USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Angikuzwa kuhle bona ulinga ukuthini. UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Sello, ngilinga ukukutjela bona ungiphambile lomsana. 25 USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Alo wena bewufuna bona siwurarulule njani umraro wakho lowo wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
wokuthandana kwaka-Oscar noBusi? UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: Angazi Mpintji. Kodwana kukhulu engifisa bona kwenzeke ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
ngaye lomsana. USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
USELLO: Umfuna kwamambala lomntazana? 30 UMLAKANA: <i>(Agandelela.)</i> Ukudlula amezwi lawo.
UMLAKANA: (Agandelela.) Ukudlula amezwi lawo.
1 - (3
UMLAKANA: (Arareke.) Ulinga ukuthini?
USELLO: Nginamano engisawakhako, nokho angazi bona azokuzwakala
njani kuwe. 35
UMLAKANA: Khowaveze ngizwe.
USELLO: Kungaba njani nasingamgudluza lomsana?
UMLAKANA: (Akghadlwe livalo.) Utjho bona simbulale?
USELLO: lye, angitjho nguye okuliyako endlelenakho?
UMLAKANA: Iye khona kunjalo. 40
USELLO: Nasingamgudluza wena uzokusala uthandana noBusi
ngokukhululeka, ngombana kuzabe kungasanamuntu okuphazamisako.
UMLAKANA: Utjho njalo Mpintji?
I OMEANANA. ON O HIGIO MONINI.
, , , , ,
USELLO: Ngasuthi uyathukwa? 45 UMLAKANA: (Asakghadlhwe livalo.) Angithukwa.

2.2.1	Tlola umraro uMlakana aqalene nawo ukuya ngetheksthi engehla le.	(1)
2.2.2	Veza bona uyini umsebenzi kaBra Mbizo.	(1)
2.2.3	Tlola indima edlalwa nguyise likaBusi emphakathini.	(1)
2.2.4	Hlathulula okufanako okwakwenziwa nguRaizor noSello epilweni.	(1)
2.2.5	Hlathulula isenzo sakaBusi ebesisilinga unina uNaMathibela nakabuya eyunivesithi nesenza bona ayizonde khulu ifundo.	(1)
2.2.6	Ngokurhunyezweko hlathulula bona uMlakana uyithole njani imali yokuzitlolisa eyunivesithi.	(2)
2.2.7	Phendula isitamende esingenzasi ngoLIQINISO nofana AKUSILO IQINISO bese usekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.	
	UMlakana emdlalweni lo bekamngani omahlangothimabili kuBusi angumasizabulale.	(2)
2.2.8	Zalisa isitatimendesi ngokukhetha ipendulo enembako kezingeembayaneni.	
	Esiphethweni somdlalo lo uMlakana ugcine ahlezi yedwa ngejele azisola. Lapha kuvele irarano	
	(Langaphandle, hlangana nabadlali, hlangana nomdlali nendawo.)	(2)
2.2.9	Ucabanga bona bewuzoba yini umphumela kaMlakana nangathana uBusi wabikela amapholisa ngokukatwa kwakhe? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(1)
2.2.10	Hlathulula ngamaphuzu AMABILI izehlalakalo ezisivezela isizinda sesikhathi sanje emdlalweni lo.	(2)
2.2.11	Ingabe UYAZWELANA nofana AWUZWELANI noMlakana nasele azifumana sele asejele. Sekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.	(1)
2.2.12	Coca wenabe ngesehlakalo esisitlhori emdlalweni ongehla lo.	(2)
<u></u> 16	IMITI OMELO VESIGARA R	(<i>L</i>)

ISIGABA C: IINDABA EZIFITJHANI

Phendula YOKE imibuzo.

UMBUZO 3: PHOSA AMEHLO - NJ Msiza nabanye

'NGEZE NGAWELA PHASI' - NJ Msiza

Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHI E

UMthimunye ambuze bona unekanuko na? Kazi abomma babantu ababuthakathaka begodu abakawugineli lowo. Ngeze kwakghonakala bonyana babe bajameli kanti nobudisi beenkolo ezinengi angeze babehlula. Umuntu ubhalelwa sikolo sinye. Amangale uNaMnyakeni. Ambuze bona kanti bonani engaka babomma enarheni le? Umbuso wona ujama nabo kikho koke kodwana solo kubudisi nanje bona nabo 5 batjhatjhululwe ejogini esolo babotjhwe ngalo. UMthimunye ambuze bona ngubani owababophako konje? Akuthandeki nakancani bonyana umbuso uphendule indabuko yabogogo. Bona angeze bakuthabela bonyana zoke iindawo kileli bazokutjelwa bomma. Iphaseli lizakuba kwamgade uhlonywa ngezinti nakuzokuphatha abomma ngobunengi. Sele avuse umdlenga uMthimunye. 10 'Asazi bonyana ngubani oyokuba ngongaphezulu. Kwaphela ngifuna ukuthumela isibawo nami khengilinge itjhudu.' 'Mina anginatjisakalo nencani yeenkhundla eziphezulu begodu angifisi nokuthumela isibawo.' Kutjho uMthimunye, abe aphume awahle ibadi. Kwathi nakufika umtato obiza uKosazana Mnyakeni bonyana ayokuhlungwa, kwaba ngasuthi kusikinyeke iphasi. 15 Walala angakalali aphele alingisa ayedwa bona uzayiphendula njani imibuzo. Zithe nazikhithika eenthaleni iinkukhu, wabesele kukade ajame ngeenyawo. Athi angabeka leli irogo emzimbeni alihlubule godu, wagcina alitholile alifunako. Kazi kukude ukusuka eSoshanguve ugale eTlhagwini ... Wavesele adiniwe ngeqiniso yiBarhabile. Kumbi ukusebenza ningadoselani ummoya. 20 Yena nehloko yesikolo bekulikhondlo nokatsu. [lkhasi 111-112]

3.1	Tlola igama lesifunda lapho kukhangiswe khona umsebenzi lo ekukhulunywa ngawo etheksthini engehla.	(1)
3.2	Tlola isibongo sakamma okhuluma noMthimunye.	(1)
3.3	Tlola bona bebunjani ubudlelwano phakathi kwakaMthimunye nomma akhuluma naye lo emsebenzini.	(1)
3.4	Veza iinzathu ezenza bona abantwaba bafune ukulisa emsebenzinabo lo abawusebenzako. Ipendulwakho ayibe maphuzu AMABILI.	(2)
3.5	Rhunyeza ikambiso elandelwako lokha nakufuneka iinsebenzi eenkhundleni ezithileko zakaRhulumende.	(2)

3.6	Phendula isitatimende esingenzasi ngoLIQINISO nofana AKUSILO IQINISO bese usekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA uqalise endatjaneni le.	
	UMthimunye ngubaba osasaleleko ngepilo nongakholelwa ekulinganeni ngobulili.	(1)
3.7	Hlathulula isizinda sesikhathi esitholakala endatjaneni le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
3.8	Khetha ipendulo enembako kilezi ezilandelako.	
	Endatjaneni le uMthimunye mlingisi oyi	
	A kutani. B hlanganisa. C mbangi. D msolwa.	(2)
3.9	Ucabanga bona ukungabi nebambiswano phakathi kwehloko yesikolo nesekela/ iphini lakhe kungaba namuphi umthelela eemfundweni zabafundi? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
3.10	Ngokubona kwakho khuyini egade kuzokutjhiwo nguMthimunye nakavukako. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
3.11	Ngephuzu ELILODWA, coca ngokuphumelela komtloli ukusethulela isiphetho sendatjana le.	(2) [18]

UMBUZO 4: PHOSA AMEHLO - NJ Msiza

'BENGENZANI'- NJ Msiza

Fundisisa itheksthi engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

ITHEKSTHIF

USiphesihle lo unenggondo ebukhali kwamambala begodu uzwisisa msinyana. Uyibambe ngesibhukwini lapho nathi kufanele sizisilele. Singasolo sisetjenziswa nguPinkies ngombana akhakhazisa ubudala namandla. Qala nje nantiya iratjhana lomkhukhu lapha erengeni yeenteksi thina simenzela imali simthengisela inyawupe nesikolweni. Kweleka uNgangani. 5 Asikhuphe amehlo enyameni. Nathi kusukela kusasa asithome sibuthelele. Nakunomunve emndenini osela iindambisi zomulwana wentumbantonga sizithathe singasungula nesighema sokuthola iputjhana engaphakathi kwabomabonakude bamalanga la ebabizwa ngokuthi ma-flat screens 'khamba butlharhatlharha. Singalibali nomaliledinini bakwa-Black Berry.' 10 'Kuzakuthi lokha nasibutheleleko siyokufihla endlwaneni leya esekugcineni kwemizi. Ngitjho nasi egade isetjenziswa babantu abavela eendaweni ezibomakhelani bethu abakhanda iimbhada zokuhlanza. Usakhumbula bonyana abantu bekhethwapha bebabasaba kanganganani abantu laba? Akekho umuntu ozokutihidela lapho. Ngiyathemba bonyana into egade babophe ngayo ayikaphelelwa sikhathi.' 15 'Siphesihle angisakuzwa kwanjesi ulinga ukuthini ndoda? Njeke khona sewufuna ukubamba ingwe ngeendlebe? Usakufuna ukuphila namkha udinwe liphasi na?

ukubamba ingwe ngeendlebe? Usakufuna ukuphila namkha udinwe liphasi na? Ngubani ozokulisa ungene ngakwakhe? Kanti ziphelile iinsimbi zakwenu na?' 'Kodwana njani mngani ngombana besingakafiki naku-5 *tlipa* namkha sekusele ezikulu ezingagugekiko na?' 'Ziphelile mngani begodu ubaba nakangalemuka angangibulala.'

'Ungatjho njalo mngani ngombana kulapho- ke la kulele khona imali. Lalela Sihle, phela eziselekwezo ngizo ezikalako.'

[lkhasi 10-11]

20

4.1	Tlola amagama wabesana abakhuluma etheksthini engehla.	(2)
4.2	Tlola izinto EZIMBILI ekuthiwa kufanele abesanaba bazibuthelele bebayozifihla emkhukhwini.	(2)
4.3	Veza isibongo sakanina likaSiphesihle.	(1)
4.4	Rhunyeza isehlakalo ekhabe sisilaphaza ikhaya lakwaThubana esivela esingenisweni sendatjana le.	(1)
4.5	Rhunyeza okutjhiwo magama la 'UNaMdlharhari unezandla kodwana akanalo	

ithuba lokubeka umntwana enyongeni'.

(1)

4.6	Ucabanga bona ngubani umlingisi oyihlanganisa endatjaneni engehla le?	(1)
4.7	Ucabanga bona isenzo sakaThubana sokujamela umntwanakhe lokha amapholisa nakazomfuna kwaThubana simveza amlingisi onjani endatjaneni le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
4.8	Khetha ipendulo enembako kezingenzasi.	
	Isisusa serarano endatjaneni le sivela	
	 A Lokha uThubana nakavikela umntwanakhe emapholiseni. B Lokha uSiphesihle nakathoma ukuthengisa iidakamizwa. C Lokha uThubana nakaba nomtwana nomntazana wakwaGogodwana. D Lokha uNaMdlharhari nakathusela ngokubuyela kwabo. 	(2)
4.9	Phendula isitatimende esilandelako ngoLIQINISO nofana AKUSILO IQINISO bese usekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.	
	Indatjana le yenzeka esikhathini sakade khulu.	(2)
4.10	Coca ngesifundo osithola endatjaneni le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(1)
4.11	Tshwaya ngelihlo elibukhali ngesiphetho sendatjana engehla le.	(2) [17]
	IMITLOMELO YESIGABA C:	35

ISIGABA D: IINKONDLO

Phendula YOKE imibuzo.

UMBUZO 5

Fundisisa ikondlo engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

IINDAWULA - MS Ntuli

- 1 Mathambo weenkomo ezafako
- 2 Zafela abaphilako.
- 3 Ziyavutha, zivutha zingakathungelelwa,
- 4 Amakholwa azibhoda ebusuku,
- 5 Emini azikhombe isibhakabhaka.
- 6 Zinamehlo zinganawo,
- 7 Zihlola ipilo yabaphilako,
- 8 Zikhuluma zithule,
- 9 Ziveza umbulali,
- 10 Zivimba umloyi.
- 11 Zinganono zikasomswani,
- 12 Azirhatihe ziveze ifihlo,
- 13 Zembula ziveza beenhliziyo
- 14 Ezigobene sanyoka;
- 15 Awa, ziyarhubhulula.
- 16 Awa, ziyarhubhulula,
- 17 Zenze ugogo umloyi,
- 18 Zenze ukghari umloyi,
- 19 Zenze unosokana umloyi,
- 20 Ngizo zona, ziyarhubhulula
- 21 Mathambo weenkomo ezafako.
- 22 Ngesikhumba senza umkghadi,
- 23 Ngeempondo senza inghwani,
- 24 Ngeengazi senza ububende.
- 25 Ngenyama senza isitihebo.
- 26 Ziinsasa zenungu
- 27 Zihlaba ezimzondako,
- 28 Zilamula zilwisa,
- 29 Ziraranisa zirarulule umraro;
- 30 Ngizo zona, ziyakhulunyelwa.
- 31 Mathambo akhulunyelwa ngabawaziko,
- 32 Ingubo zigeja ngekamasizabulale
- 33 Ziyakhanyisa kusuke umnyama,
- 34 Abanye ipilo
- 35 Siyibona ngazo.

36	Siboniboni kabazithembako,	
37	Sisitha kabazibinako;	
38	UZimu akahlukaniselwana,	
39	Zona ziyasehlelwana	
40	Khamba nazo nawungayi kude.	
5.1	Tlola ubukondlo obutholakala emudeni wesi-3 wekondlo engehla le.	(1)
5.2	Tlola umhlobo wevumelwano elitholakala emudeni woku-1 ukuya kewesi-2 yekondlo engehla le	(1)
5.3	Veza izinto EZIMBILI ezitholakala ekomeni efileko neziba lisizo ebantwini abaphilako.	(2)
5.4	Rhunyeza umqondo omunyethwe yindima yesi-4 yekondlo engehla le.	(2)
5.5	Hlathulula umqondo otholakala emudeni wesi-4 ukuya kewesi-5 yekondlo engehla le.	(2)
5.6	Ucabanga bona iyini ihloso yembongi ngokusebenzisa isithombengqondo esimqondophikisana esitholakala emudeni wama-28 wekondlo engehla le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
5.7	Phendula isitatimende esingenzasi ngoLIQINISO nofana AKUSILO IQINISO bese usekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.	
	Woke umuntu angakghona ukukhulumisa iindawula.	(2)
5.8	Ucabanga bona ngisiphi isizathu esenza bona unosokana aloye umakotakhe? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
5.9	Coca ngokuphumelela kwembongi ukusebenzisa isithombengqondo esinembako emudeni we-13 ukuya kewe-14 yekondlo engehla le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
5.10	Tshwaya ngehloso yembongi ngokusebenzisa igama elithi, 'Awa' elitholakala emudeni we-15 ukuya kewe-16 yekondlo le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2) [18]

INANI LOKE:

70

UMBUZO 6

Fundisisa ikondlo engenzasi bese uphendula imibuzo elandelako.

NGIYATHOKOZA – MJ Mthimunye		
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14	Indl' ekulu ngayiqala kabili kathathu; Ngakhumbul' okwadlulako nokusezako, Ngajama thwi! etatawin' elitalala! Ngapheny' imikhwani yesiphila, Nganghamela kuhle zam' izambatho. Salani kuhle mabodakaz' amhlophe, Salani ngokutlhogomela niyelele abezako. Ngikhumbule phetjheya kweLigwa Ekhabo lanosokanami: Owangiph' ikakaramba yomyenami, Ngaritjhw' emin' ethe saka! Ukuthokoza kwami kwaphelela. Bakwethu ningangikhukhutheli ninginanabele, Kazi nami ngingewekhaya, Baba.	
6.1	Tlola lokhu imbongi ekuqala kabili kathathu ekuvezwe ekondlweni le.	(1)
6.2	Tlola umhlobo wevumelwano otholakala emudeni wesi-2 ne wesi-3 yekondlo engehla.	(1)
6.3	Veza ubukondlo obutholakala emudeni wesi-3 wekondlo engehla le.	(2)
6.4	Rhunyeza isizathu esenza bona imbongi ithi iyazikhakhazisa ngonosokanakhe.	(2)
6.5	Veza into ehle imbongi eyikhumbulako ngendawo eya kiyo le.	(1)
6.6	Ucabanga bona uyini umnqopho wembongi wokusebenzisa ibuyelelangqondo elitholakala emdeni wesi-6 nowe-7.	(2)
6.7	Hlathulula ummoya otholakala ekondlweni le. Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(2)
6.8	Hlathulula umnqopho wembongi wokusebenzisa iinlingisi ezitholakala emudeni wesi-3 wekondlo le. Ipendulwakho ayibe maphuzu AMABILI.	(2)
6.9	Ucabanga bona umphumela omuhle wembongi wokubuyela lapho ikhumbule khona uyokuba yini? Ipendulwakho ayibe liphuzu ELILODWA.	(1)
6.10	Ngokubona kwakho ingabe imbongi beyikuthanda nofana beyingakuthandi ekhakwayo? Sekela isiqunto osithathako ngephuzu ELILODWA.	(1)
6.11	Tshwaya ngelihlo elibukhali ummongondaba wekondlo le.	(2) [17
	IMITLOMELO YESIGABA D:	35